

Een gedenkbalck in het Grote Huis

'Het nieuwe schooljaar is begonnen. (...) Heimwee en verwondering vermengen zich met de spanning en verwachting voor straks, wanneer de nieuwe pabo 1-klas binnen zal komen: klas 1a. (...) Dan gaat de bel en komen de eerste studenten binnen. We groeten elkaar en maken een praatje.' (Uit: Meesterschap in spiegelbeeld)

Bovenstaand is één van de vele inscripties die dr. Ewald Mackay maakte in zijn persoonlijke gedenkbalck. Deze inscriptie is, in iets andere woorden, ook terug te vinden in de persoonlijke gedenkbalck van de schrijver dezes. Hij was immers één van de studenten uit klas 1a en zal deze middag niet snel vergeten. Het lokaal en zelfs de plek waar ik deze middag zat, staan me nog helder voor de geest. Ook herinner ik me nog goed dat in deze les een door Mackay van huis meegebrachte scheerspiegel centraal stond! Maar bovenal herinner ik mij deze middag omdat het een eerste begin was van een goede vriendschap, die voortduurt tot op de dag van vandaag.

Het Grote Huis

Vlak vóór de val van Jeruzalem in het jaar 70 na Christus, vlucht een Joodse rabbi, Jochanan ben Zakkai, de stad uit. Hij ontkomt ternauwernood aan de wrede Romeinen en vestigt zich in het plaatsje Javne. Daar besluit hij een leerhuis op te richten. Deze school krijgt de naam 'Het Grote Huis'. Een veilige plaats, terwijl Jeruzalem verwoest wordt en het volk van Israël verstrooid wordt over de aarde.

Als Mackay schrijft over de geschiedenis van het christendom, de geloofstraditie, gebruikt hij het beeld van Het Grote Huis. Een veilige en vaste plaats. Zoals veel oude boerderijen, heeft ook het Grote Huis een gedenkbalck. Op deze balck staan zijn veel gebeurtenissen ingekerfd die niet vergeten mogen worden.

In zijn meest recente boek, *De gedenkbalck van het Grote Huis*, beschrijft Mackay de gedenkbalck van het christendom vanuit persoonlijk perspectief.

Het fundament van Het Grote Huis

Voordat we echter naar de zolder gaan om te zien welke gebeurtenissen Mackay inkerft in de gedenkbalck, moeten we echter stil staan bij het fundament van het huis. Met andere woorden: Welke uitgangspunten neemt Mackay als hij de geschiedenis beschrijft?

- 1) God heeft de wereld geschapen in zes dagen van vierentwintig uur. Deze wereld is zéér goed geschapen maar door de zonde aangetast.
- 2) God bestuurt de geschiedenis met een vastgesteld doel: door het werk van Christus werkt God aan op de vervolmaking van Zijn Koninkrijk. Mackay noemt dit 'de kromming van de tijd'. De tijd komt bij God vandaan, maakt een kromming en keert uiteindelijk tot God terug. *'Want uit Hem, en door Hem, en tot Hem zijn alle dingen. Hem zij de heerlijkheid in der eeuwigheid. Amen.'* (Rom. 11:36)
- 3) God regeert de wereldgeschiedenis en daarom is alles mogelijk. Geen enkel (wonder)verhaal is dus onmogelijk!
- 4) De mens kent ten dele en kan niet (al) Gods handelen doorgronden. Dat neemt echter niet weg dat een christen toch soms de Hand van God die de geschiedenis schrijft, in alle voorzichtigheid en ootmoedigheid mag proberen aan te wijzen.

Ook al verwoordt Mackay deze uitgangspunten niet allemaal letterlijk, toch voelt het weldadig aan om ze tussen de regels door te lezen. Terecht is daarom ook tijdens de presentatie van dit

boek door één van de aanwezigen opgemerkt dat er hier sprake is van een 'providentieel geschiedenisboek'; een geschiedenisboek waarin rekening gehouden wordt met het handelen Gods: *'Nochtans bleef Gods Hand over Europa.'* (p.299)

De indeling van Het Grote Huis

Mackay begint zijn boek met een korte weergave van zijn eigen persoonlijke geschiedenis. We maken kennis met het voorgeslacht van de schrijver en met de schrijver zelf. Vervolgens beschrijft Mackay de geschiedenis van het Christendom vanaf de Schepping.

Het voortbestaan van de aarde wordt heden ten dage meestal uitgedrukt in tijdsaanduidingen als: Pre-historie, Klassieke Oudheid, Middeleeuwen, enz. Mackay geeft echter de sterke voorkeur aan de indeling die ook Augustinus gebruikt. (Mackay noemt Augustinus' boek 'magistraal', p.153) Augustinus ziet de wereldgeschiedenis als een strijd tussen twee steden. De stad van God en de stad van de aarde, oftewel de stad van satan. Deze steden zijn nu vermengd, ook al woedt er een heftige onderlinge strijd, waarvan de uitkomst reeds in het voordeel van de Stad van God beslist is. De strijd tussen deze twee steden wordt tastbaar in het voorliggende boek. Op de oordeelsdag zullen deze steden gescheiden worden.

Augustinus stelt dat niet de ontwikkelingen op deze aarde leidend zijn, maar dat het beter is om de tijd in te delen op basis van belangrijke gebeurtenissen in het Rijk Gods. Zoals de scheppingsweek uit zeven dagen bestond, zo bestaat ook de periodisering van Augustinus uit zeven tijdperken:

- 1) Van Adam tot Noach
- 2) Van Noach tot Abraham
- 3) Van Abraham tot David
- 4) Van David tot de Babylonische ballingschap
- 5) Van de Babylonische ballingschap tot de komst van Christus
- 6) Van Christus tot de wederkomst
- 7) De vervolmaking van het Koninkrijk Gods.

De zevende dag gaat dan over in de nieuwe werkelijkheid, de eeuwige achtste dag.

Wie het boek van Mackay ter hand neemt, ontdekt al bij het doorbladeren dat Mackay dezelfde indeling gebruikt. Alle dagen (lees: tijdperken) worden besproken. Het is goed te begrijpen dat de beschrijving van de zesde dag, de dag vanaf Christus' geboorte tot de wederkomst, het meest uitgebreid besproken wordt.

De zolder van Het Grote Huis

Nu we de zolder van Het Grote Huis bezoeken zien we daar de gedenk balk. In de gedenk balk heeft Mackay vele inscripties gemaakt aangaande het handelen Gods in de geschiedenis van West-Europa.

Elk hoofdstuk begint met een leesgeschiedenis waarin de schrijver aangeeft hoe hij in zijn (jonge) jaren werd geconfronteerd met een periode uit de geschiedenis. Hij schetst daarbij ook het beeld wat deze periode bij hem opriep. Later ontdekte hij dat dit beeld niet altijd recht deed aan de werkelijkheid. Vervolgens geeft Mackay een korte beschrijving van dit tijdperk. Hij diept dit uit in een aantal luiken: theologie, cultuur, kunst, literatuur en muziek. Aan het einde van elk hoofdstuk volgt een korte conclusie en samenvatting.

Mackay beschrijft de geschiedenis vanaf Adam tot op heden. Heel veel feiten worden genoemd en de grote belezenheid van de schrijver is verbazingwekkend. Mackay herhaalt daarbij niet wat we al weten uit andere geschiedenisboeken, maar voegt informatie toe. De schrijver weet op een knappe en boeiende wijze de hoofdlijnen van deze tijdperken te beschrijven en tegelijkertijd ook aandacht te geven aan de details. Hierbij moet worden opgemerkt dat met name de geschiedenis van West-Europa beschreven wordt. De geschiedenis van het eigen vaderland, is een onderwerp waar Mackay op dit moment aan werkt. Terzijde zij opgemerkt dat we ook naar die pennenvrucht uitzien!

Het is ten enenmale onmogelijk om in deze recensie een samenvatting te geven van de gedenkbalk. Zoveel feiten en gebeurtenissen, zó doorwrocht, dat zelfs een selectie maken uit deze gebeurtenissen onmogelijk is. De lezer neme het boek zelf ter hand!

De woonkamer van Het Grote Huis

Elk huis heeft een woonkamer. Een kamer waarin de huisgenoten samen leven en ook samen spreken over onderwerpen die hen aangaan. Ook het Grote Huis heeft een woonkamer waarin gesproken wordt over allerhande onderwerpen.

Daar spreken Luther en Zwingli met elkaar over het Heilig Avondmaal, Calvijn en Bunyan over de kinderdoop. Helaas moeten we constateren dat deze gesprekken niet altijd in goede harmonie verlopen. Er zijn in het verleden wel mensen geweest die elkaar verketterden, waarvan we nu geloven dat ze beiden voor Gods troon zijn.

Als ik het boek van Mackay lees, moet ik constateren dat we over bepaalde onderwerpen nog eens het gesprek moeten aangaan. Dat komt onder andere uit in het schrijven over de Roomse Kerk (p.232). Mackay erkent dat een Reformatie nodig was omdat er tal van misstanden waren, de Roomse Kerk de vloek heeft uitgesproken over de protestanten en er martelarenbloed kleeft aan hun handen. Toch is hij milder dan ondergetekende en geeft hij ook aan te hopen op een werkelijke katholieke 'wedervereniging'. Hoewel het een goede zaak is om te hopen dat Gods Koninkrijk wordt uitgebreid, ook onder mensen die nu nog behoren tot de rooms-katholieke kerk, voel ik geen enkele behoefte voor een hereniging met het instituut wat Rome genoemd wordt.

Tot slot

Neem en lees dit doorwrochte werk! Wel is het boek bedoelt voor studenten en hogeropgeleiden. Ook leerkrachten die over een bepaalde periode vertellen doen er goed aan (gedeelten uit) dit boek te lezen. Het boek is niet eenvoudig. Het is ook géén boek wat je in één keer uitleest. Je legt het terzijde om te overdenken en later weer verder te lezen. We hopen dat pennenvrucht over de geschiedenis van Nederland meer bereikbaar is voor mensen die niet tot bovengenoemde groep behoren.

Geheel in de stijl van onze vriend Mackay sluiten we af met een passend citaat van Augustinus: *'We moeten het heel sterk en onwrikbaar in ons hart vasthouden: Jeruzalem is gevangen door het Babylon van deze wereld, maar zal worden bevrijd als de tijden zijn verstreken, en geen van haar bewoners zal omkomen, want wie dan omkomt is geen bewoner van haar geweest. Het fundament dat God gelegd heeft, ligt vast en draagt het opschrift: 'De Heere kent degenen die Zijne zijn; en: Een iegelijk die den Naam van Christus noemt, sta af van ongerechtigheid.'*

A.A. de Looff